

NEMZETI TÁRSALKODÓ

Julius 19dik napján 1836.

NORTONNAK MELBOURNE LORD ELLEN HÁZASSÁGTÖRÉSÉRT INDITOTT PERE.

Norton urnak Melbourne lord ellen házasságtörésért tett vádja Londonban a' köz polgári perek törvényszéke (court of common pleas) előtt június 22dik napján vétetett vitatás alá. Károlina királynénak 1821ben folyt híres pere óta egy ily nemü törvénybeli eset sem volt a' jelenhez hasonló érdekü. Az első ministere Angliának, következője 's bizonyos tekintetben dicsöröklője Grey lordnak, kinek nagy reform munkáját az hathatossággal és mérsékléssel tovább folytatá; egy politikai életében — mit még ellenségei is megvallanak — nagy feddhetetlenségü férfi nyílt törvényteremben azzal vádoltatott, hogy másnak feleségével tiltott társalkodást folytatott! Franciaországban a' minister ünnepelhet feslett éji orgiákat 's azért még is megtétethetik ministéri tanács elnökének. Angliában is a' magasb rendü világ egy részének erkölcei kétségen kívül elég romlottak, mint Bulwer és Lady Morgan szellem dús képekben 's „Levelei egy megholtnak horatiusi finumsággal, csak hogy fájdalom horatiusi csiklándóssággal is rajzolgatták. De a' népnek színe Angolországban még

ment a' romlottságtól, a' köz vélekedés kemény 's talám még igen is szoros birói tisztet gyakorol, a' házassági szövetség és házi jog ott még szentnek tartatik, még tudnak szégyelleni. Franciaországban ilyen per alig gondolható; Angliában olyan országos ember, ki ily perből, tökéletesen megtisztulva, nem menekednék-ki, alig merészelné vagy tudná magát hivatalában tovább megtartani. — Mik a' törvényszék előtt esti 7 óráig folytak, előttünk vannak, magokba foglalják a' vádló felperes ügyvéde beszédét 's tizenöt vádló tanúnakvallomásait, e' tanúk többnyire mind olyan személyek, kik Norton úrnál szolgáltak. Ezek erősítik, még pedig részint nagyon kellemetlen és illetlen aprólékos környülállásokat hordva elő, a' bévádolt alperes vétkét. 7 órakor vége volt a' tanúk kihallgatásának 's Melbourne lord ügyvéde, az attorney generál, Campbell úr, elkezdé védő beszédét; azt hitték, el fog két óráig tartani. Mivel nem szándékozott mentő tanúkat előállítani, a' per eldöntését még azon éjszakán várták. Közönségesen úgy vélekedtek, hogy az esküttek ítélete a' felperes kedve szerént ütendki, az alperes pedig, valami csekély kárpótlásra — a' petitum 10,000 font sterlingté tétetett — fogna ítéltetni. A' várakozás legfőbb pontra vala hágva. Azon nagy érdeknél fogva, mely ez ügghöz van csatolva, az egész per folyamát annyiban, mennyiben Társalkodónk lapjai engedik, környülállásoson kívánjuk olvasóinkkal közleni.

Réggeli 7 órakor már körül valának véve ujság kívánókkal a' törvényszéknek minden ajtói. Már az előtt, hogy a' terem publicum számára megnyitlatott, régen tömve voltak a' karzatok; 5, 10, sőt 15 és 20 ginét is fizettek egy ülő helyért. Midőn végre megnyitlat az ajtók,

rémítő emberhalom tódult az előhelyből a' terem felé, mely töstént utolsó szegleteiglen megtölt. Az ügyvédi kar (bar) tagjai, talarisaikban és parókáikkal, nagy részét tették az auditoriumnak (hallgatóknak). Némelyek közülök gravitassos tiszti öltözetekben a' tolongó sokaságközé sodortattak bé, 's a' hasztalan kiáltozás: „Helyet a' bar urainak!“ nem kis vigalmat okozott. Mikor fél kilenczet ütött az óra, a' lord főbíró, Tyndall bélépék a' törvényterembe, 's következék az esküttek (jury) neveiknek felolvasása. Peel Róbert úr neve is olvastaték, de a' nagy tiszteletet érdemlő baronet nem felele. Következő férfiak tevének le azután esküt, hogy eskütt bírák (jurors) legyenek: Stafford Róbert, mint elnök (foreman); Rowlandson Vilmos, Ruff August, Hammond Antal esquire, Smith György Róbert, Vilkinson Károly, Dunn János, Hopkinson Vilmos, Collins Bálint, Barker Vilmos, Smith Róbert és Simpson János, mindnyájan kereskedők. Peel Róbert és Griesley Roger urak kiváltképpen való eskütteknek (special jurors) hivattak vala meg; de mivel a' parlamentbeli tagok azon kötelesség alól, hogy esküttek legyenek, fel vagynak mentve, azért e' két urak közül egyik sem fogadta-el a' meghívást. Peel Róbert úr többször is cselekedett úgy ez előtti esetekben. A' bírák padján ülének Grantley, Lucan, Litchfield lordok 'sa't. Bayley úr megakará nyitni a' per folyamát; de a' teremben zajgó lárma miatt egy szót sem leheté megérteni abból, mit e' tudós úr monda. Az a' t' t' o' r' n' e' y' g' e' n' e' r' a' l' : „Ha rendet nem csinálnak, a' vitatkozások nem kezdődhetnek-el.“ Lord főbíró: „Ha csend nem lesz, más napra halasztom a' székezést.“ Egy poroszló jelenti, hogy több tanúk kivánnak bébo-

csáttatni. A' lord főbíró kinyilatkoztatja hogy az ügyvédi beszéd alatt egy tanú sem lehet jelen. Végre helyre állván a' rend, Bayley úr megnyitja az ülést. Jelenti, hogy Norton György esquire a' jelen törvénybeli esetben vádló, felperes, és Melbourne Vilmos lord viscount vádlott, alperes, hogy ez azzal vádoltatik, hogy a' felperésnek feleségével tiltott társalkodást folytatott volna, de ez magát ártatlannak mondja. Ez után Kollett úr, ki a' Peel ministeriuma alatt solicitor general (a' korona ügyvédeknek egyike) volt, most pedig a' vádlónak ügyvéde, imígy beszélt: „Engedelmökkel Főbíró úr és Eskütt Urak! Lehetetlen a' jelen esetben Uraságtokhoz szállanom, a' nélkül hogy a' mái nap reám bízott kötelességnek felelőségi terhét és kínosságát mélyen ne érezzem. E' vád foglalatjával, az ék-telenséggel, miért Norton úr panaszol, az Urak immár ösmeretések; mert fájdalom az egyik félnek magas rangja, a' hely, melyet ő ez országban és a' fejedelem tanácsosi között elfoglal, valamint szépsége, talentuma 's műveltsége azon asszonyságnak, kinek maga viselete Uraságtok mái megvizsgálásának tárgya leend, ezt az ügyet köz és sajnos beszéd themájává tették. — Hogy az Urak igazságosok legyenek mindenik részes iránt, igazságosok a' vádoltatott, igazságosok maga az asszonyság iránt is, bizonyoson nem szükség Uraságtokat arra kérnem, hogy az Urak a' mennyiben lehetséges, mellőzzenek el minden gondolatot ama' hiábán való hírekre 's fecsegésekre; melyekre ezen ügy okot szolgáltatott; hogy az Urak csupán úgy lássanak e' vizsgálódáshoz; mintha az két, Uraságtok előtt egészen ösmeretlen személyeket illetve; hogy az Urak tisztán csak a' vádló részéről eléállítandó tanúk vallomásaik szerint cselekedjenek, és hogy, ha e' tanúk bi-

zonyságtétele Uraságtokat a' bévádolt félnek vétkéről meggyőzné, akkor határozatjokat félelem nélkül mondják ki. Uraim, a' felek helyezete a' társaságban Uraságtok által csak annyiban tekintetbe veendő, mennyiben az talám egyikét nyújtandja ama' környülállásoknak, melyeken Uraságtok határozatának alapulnia kell; az az, ha a' bévádolt ezen esetben magas helyzetét használta volna arra, hogy magát Norton úr familiájába mint jóltevő, pártfogó 's barát beférkeztesse; — ha ő e' helyzetével vissza élt volna a' végett, hogy Norton urat a' legmélyebb sértéssel illesse, melylyel egy férfin most a' társaság mostani alkotmányában általában csak illehet, de oly sértéssel, melyet nevezetesen a' jelen esetben, hol a' tiltott társalkodásnak hosszason folytatása állítatik, 's az aszszonyság ezen időszak alatt gyermekeket szült, egész kiterjedésében éppen nem lehetne megmérni; mert, Uraim, e' sértés a' minden földi hajlandóságok legtisztábbikát, az atyának gyermekeihez való szeretetét, forrásában mérgecsitette volna meg. — Ez, Uraim, az eset, melyet én Uraságtok ítélőszéke elébe szándékozom terjeszteni, 's kérem az Urakat, figyelmezzének nyugottan és szenvedelem nélkül az ügynek a' vádló részéről leendő előadására. Többet nem kívánok. Tekintsenek Uraságtok nyugottan és el nem fogultan a' bizonyításokra, melyeket előhozandok, 's nyilatkoztassák ki azután, ha valyon nincsenek-e meggyőződve a' bévádoltnak vétkéről. Uraim, a' vádló, Norton úr, mint Uraságtok mindnyájon tudják, testvére 's gyaníthatólag örököse Grantley lordnak. Nortonné asszony leánya néhai Sheridan Tamás urnak, 's megjegyzésre méltó szépség és magas személyes kellemek mellett dús rész jutott nékie ama' talentumból, mely által a' She-

ridan familia oly sokáig kitüntette magát. 1827-ben juliusban költök össze. Norton úr akkor 27, Sheridan kisasszony 19 esztendőse vala. Házasságok hajlandóságból történt; legalább Norton úr részéről, mondhatom, a' legforróbb szív hajlandóságból. Jövedelmeik akkor rangjokhoz képest felettébb szűkök valának. Egy kis házat fogadtak ki bérben Storey-kapunál, homlokfallal Bird-Cage-Walk felé fekvőt, melyben Norton úr azon időtől fogva a' jelen pillantatig mindéig lakott. A' ház, mint mondám, a' Storey-kapura rúg, 's e' fekvést kérem jegyezzék-meg, mert a' tanúk kihallgatásakor meg lehet, nagy fontosságu lesz. Ez a' legelső ház, midőn az ember Storey-kaputól a' Szent Jakab kertbe (St. James-Park) menyen bé. Uraim, mikor a' házasság történt, akkor Melbourne lord nem volt még ösméretes sem Norton úrral sem Sheridan kisasszonynyal. Ez 1828ban julius 10ik napján szüle legkorosbik fiját. Legelső ösméretesége Melbourne lorddal az 1851ik esztendő elején kezdődött, még pedig következő módon: „Norton úr biztos vala a' bukástörvénytörvényszéknél (Bankerottgericht); ezen hivatal bureau-személyzete megkevesíteték, 's ekkor a' házaspárt valaki arra tévé figyelmetessé, hogy Melbourne lord, akkor belső statutitoknok, régiebb esztendőkben a' Nortonné asszony familiájából valamelyikkel, én úgy hiszem atyjával, ösméreteséghen volt volna. Nortonné asszony tehát íra Melbourne lordnak 's kéré őtet hogy vetné közbe magát férjéért. Ennek következése az lett, hogy Melbourne lord meglátogató őket, 's később, 1851ben áprilisben Norton úr rendőrtisztnek téteték a' whitechapeli vidékben, ezen hivatala miatt ő természetesen kénytelenítetett idejének nagyobb részét házán kívül eltölteni, mint-hogy Whitechapel alkalmasint távol fekszik laká-

tól, melyet ő rendszerént reggel elhagyta, 's hova csak estve 7 órakor tére vissza. Melbourne lord most már rendszerénti látogató lón Storey-kapunál. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy ő látogatását mindég csak akkorra szorította volna, mikor Norton úr nem vala' honn, mert úgy mutatta magát mint ennek légmeghittebb barátja 's Norton úr csupa barátság és hála' vala pártfogója iránt. Melbourne lord több ízben ebédelt Norton urnál. Azonban Uraim, Uraságaik úgy fogják találni, hogy Melbourne lord szüntelen látogatója vala e' háznak, ha Norton úr nem volt otthon. Mindég akkor jelent meg, mikor foglalatosságait elvégezé, az az, 3 óra tájban délután. Közönségesen háromszor vagy négyszer tette egy héten látogatását, néha gyakrabban, vagy annyszor sem, Rendszerént mindég eltávozott, mielőtt Norton úr haza érkezett volna 's én azt hiszem, hogy az a' szembetűnő bizonyítás, melyet most előadni szándékozom, meggyőzendi Uraságtokat arról, hogy az első ösmeretség után Melbourne lord és Nortoné asszonyság között vétkes társalkodás szövődött, 's az, hosszas időig folytattott. Tudni fogja azt jól Uraságtok, Uraim, hogy az ily nemű minden esetekben igen ritkán, sőt mondhatnám, soha sem lehet békibizonyítani a' véteknek valóságosan véghez mentét. A' bévádlott-ra minden ily nemű véteket — mert ez vétek — csak körülállásos tanubizonyítás által lehet rábizonyítani, mely azon következtetésre vezérel, hogy a' vétek véghez vitetett. Azt hiszem, a' tanubizonyítás természete legjobban előadhatik úgy, ha az előttem fekvő könyvből az azt tárgyazó sorokat felolvasom. Egy törvénybeli esetben „Lovedance ellen Lovedance“ ezt mondja Stowell lord: „A' házasságtörés békibizonyítására nézve elégséges minden oly nemű feladás, mely

a' juryt (eskütteket) azon következtetésre vezérelheti, hogy a' vétek véghez vitetett." Az előttünk levő esetben az együtt társalkodás hosszas ideig folytattatott, még pedig a' férj lakfödele alatt. Stowell lord ezt mondja tovább: „Annak-okaért nem szükséges a' házasságtörés valóságos véghezvitelét bécizonyítani, mert ily bécizonyítást az evidenciaig tenni száz eset között is alig lehet egynél. Csak ritkán kaphatnak rajta a' felek a' vétek véghez vitelén. Minden esetre itt úgy tetsző (plausible) okokból kell következtetni a' teteket, mert ha ezt nem lehetne tenni, úgy a' házassági jusok minden védelem nélkül lennének... Fő sinórmértékül itt az szolgál, mit egy egyes lelkű, közönségesen igazságosnak ösmert ember egy ilyen esetben a' meglevő környülállásokból következtetni fogna." Ezen szabály következtésében felszóllítom már az Urakat, hogy az előttünk levő esetet határozzák el. Mondám Uraim, hogy Melbourne lord szüntelen látogatója lett Norton úr házának 's kijelelem az órát is, mikor szokott ottan megjelenni. De melyik úton folytak e' látogatások? Legelső, mi itt szembe tűnik - ha vétetik-e tekintetbe vagy nem az elhatározáskor, nem tudom, mindazonáltal nékem karakterizáló környülállásnak látszik lenni — ez: a' ház Bird-Cage-Walk felé áll homlokfallal és itt van a' közönséges bécjárás; de vagyon oda egy más kisebb bécjárás is, egy hátulsó utzacskáról 's Melbourne lord mindég itt ment bé. Első látogatásától fogva többet soha sem a' Storey-kapunál levő bécjárónál. Ez pedig a' kapu a' látogatókra nézve 's Melbourne lordra nézt is — a' belső minisztériumtól jöttében — ez lett volna a' legtermészetesb bécjáró hely. Házi barát látogatásai voltak-e már ezek, mint ama' másokéi, kik ide útközben héczollodogáltak? Ha Melbourne lord el-

jöve, Nortonné asszonyság megparancsolá a' cselédeknek, hogy senkit se bocsássanak bé, míg a' lord ott lesz. Ezen parancsolatok teljesítettek, 's a' cselédek még a' legmeghittebb barátokat — sőt az atyafiakat — is elhítták mig Melbourne lord ott vala. A' cselédeknek továbbá megparancsolattott, hogy a' szobába hivatlanul bé ne lépjenek, míg a' lord jelen lesz. A' park felé nyíló ablakok függönyei gyakran leeresztettek, mikor Melbourne lord ott vala, 's mindenkor elszokott távozni Norton ur haza érkezte előtt. Nortonné asszonyság magaviselete, melyet itt hasonlólag közelebbről kell megvizsgálni, következő vala: szobájába vonult, elkészített mindent Melbourne lord elfogadására, felöltözködött, haját felcsinosította, orcáját kipirosította, mi előtt a' lord megérkezék. Az alatt mig a' lord jelen volt, gyakran bement hálósobájába; mikor a' lorddal jött ki abból, akkor haja 's öltözete rendtelenségben volt. Ez utóbbit azután rendbe hozta, kezeit megmos-ta, haját helyre igazította, 's vissza ment: Melbourne lordhoz. Uraim, a' társalkodás nem csak e' házra volt korlátolva. Nortonné asszony többször volt egyszernél egyedül Melbourne lord házában. Megfogom mutatni Uraságtoknak, hogy egy barátnéjának equipagea, melyet rendszerént használt, ötöt Melbourne lord házához vitte, ott hagyta 's fél vagy egy egész óráig a' parkban üresen körös körül járkálván, ötöt ismét elhozta. Melyik szobában volt ott Nortonné asszony, ki volt vele, mit csinált az ifju, szép asszony Melbourne lord házában, azt az Uraknak megmondani nem tudom. En a' Melbourne lord inasait Uraságtok sorompója eleibe nem állíthatom. Meglehet, hogy a' mi ottan történék, ártatlansággal és jó erkölcsessel megegyeztethető vala, 's ha ez úgy van, ma talám bébizonyít-

ható lesz. Melbourne lordnak akkori maga visetere nézve, mikor Nortonné asszonyság rosszszacskán érte magát, 's a' miatt háló szobájához vala lánczolva; Norton úr cselédeivel békibizonyíthatom az Urak előtt, hogy a' lord egy két óráig e' háló szobában marada. Igen, de eza' máis szokás szerént valójában nagyon különös. Azonban itt nincs még mindennek vége. A' cselédség bémene néha ezen szobába, mikor Melbourne lord ott vala. Több ízben találták az ajtót zárva 's egy alkalmatossággal láták mint váltogatnak ketten egymással csókokat. Látták, miként öltötte karját a' lord az asszony nyaka körül, miként támaszkodott az asszony kezeivel a' lord térdeire 's térdepelt a' lord előtt. Az efféle meghittségeket kettőjük közt szemmel tartották a' cselédek, és — mi Uraságtok lelkében többé semmi kétségeskedésnek sem fog helyt engedni — láták Norton asszonyt ama' szobában földön fekönni, 's köntöséit oly állapotban, mely személyét gyanu alá hozta, 's Melbourne lord mellette fekövök *). Van még más bizonyító ok is, melyet kínos kötelesség az ily nemü esetekben felhozni parancsol, 's a' mely, tartók tőle, semmi további kétséget sem hagy fen a' két félnek együtti vétkes társalkodásáról (E' bizonyító okot nem lehet előhoznunk; egyéb iránt az asszony fejérméüit érinti). Uraim, Stowell lord derék theoriájából láták, „hogy környülállásoknak kell meglenniök, melyek közönségesen egyenes lelkünek és igazságosnak ösmert férfiat azon következtetésre vezéreljenek, hogy házasság törés követtetett-el — kérem most az Urakat, határozzák-

*) Ne felejtjük: hogy itt a' vádló fél ügyvéde úgy beszéll a' mint neki tetszik, 's kérdés, igaz-e mind mivel Melbournét 's Nortonnét vádolja? Minden esetre: castis omnia casta.

el, hogy ugyan mit tartnak a' Melbourne lord látogatásairól, miért volt ő háromszor, négyszer hetenként egy fiatal, szép asszonykánál? Mit tartanak az Urak arról, hogy minden látogatót elutasítottak mikor Melbourne lord ott volt? Mit szólnak azon parancsolathoz, hogy egy cselédnek sem volt szabad bémenni a' szobába mind addig, míg Melbourne lord abban volt? Mit tartanak arról, hogy a' gyermekeket eltávoztatták, 's az ajtót bezárták? Mindezeknek Uraim, Uraságtokat azon következtetésre kell vezérlelniök, hogy e' látogatások az ártatlansággal és jó erkölcsessel nem valának egyeztethetők. Vegyék még ezekhez az Urak a' meghittségeket, a' helyezetet melyben Nortonné asszony láttatott, 's vessék össze az ő öltözetének állapotjával, így a' két személy vétkéről tovább semmit sem kétekelhetnek az Urak. De, Uraim, még egy környünlés is járul ide. Nortonné asszony 's Melbourne lord szüntelen leveleztek egymással. Hol vannak mind ezen levelek? Örülök, hogy e' levelezésről említést tehetek, mert bizonyosan minden, ki társaságban él, hallott valamit az a' felett folyt hírekről, locsogásokról. Ha valyon oly neműek valának-e Melbourne levelei, hogy világosságot terjeszthettek volna ezen ügyre, vagy nem valának; ha foglaltak-e magokba oly bizonyosságokat, melyek tökéletesen bízonyították volna az ő vétkét, vagy nem foglaltak — megmondani nem tudom. Semmivé tétettek-e vagy jól elrejtettek, ezt sem tudhatom, mert midőn Nortonné asszonyság férje házat az idén martiusban oda hagyá, mikor tudniillik Norton úr legelsőbbben kezd gyanakodni ellene 's tevé ama' nyomozódásokat, melyeknek aztán ez lön resultatuma — Nortonné asszonyság papirosai 's levelei férje házában maradtak, 's kénytelen vagyok a' tisztelet-

re méltó Norton urnak igazságot szolgáltatva—ki, megvallani, hogy amaz idő szakban ő oly becsület érzéssel és gyöngédséggel látott ez ügyhöz, mely nekie, akarmint dőljön is el e' per, legnagyobb becsületére válik. Mellőzte csak egy pillantatot is vetni felesége levelezésibe, mi előtt annak hűségtelenségéről meglenne győzve. Azt kívánta, hogy a' levelek elzárva maradjanak, felesége pedig a' legkeményebben megparancsolta a' zselédeknek, hogy papirosait a' háztól el ne takarítsák, míg férje az ellene elkezdett nyomozást, hé nem végzi. Félretétettek a' levelek? Norton úr falura mene Grantley lordhoz. Távol léte alatt Nortonné asszonyságnak egy testvére Norton úr házába jöve, 's azt adván elő, hogy Norton úrtól volna megbizatva, kiadatá magának mind a' leveleket. Uraim nem tudom megmondani az Uraknak, ha valyon azután megkapták-e ezen papirosakat vagy nem; talám semmivé tették, 's Melbournének saját kezével irt azon három billetek után itélve, melyeket az óta a' házban megkaptak hihető, hogy azok semmivé tétettek. A' megtalált billetek csak az ő eljövetele óráját tárgyazzák; egyéb azokban semmi sincs; mindazonáltal a' stylusa ezen billeteknek oly nemű, mely bennem legalább, olyas mit izgat-fel, milyen a' gyanu. (Folytatjuk közelebbről.)

O'CONNELL DÁNIEL AZ ALHÁZBAN.

Ki ama' férfiú, ki ott a' padon ül, vagy inkább hever, 's maga körül mindenkit tiszteletre gerjesztnilátszik? Arczulatja egy közrendűnek erőteljes tekintetével bír, maga módján — csaknem oktalannak nevezhető — gondtalanság tűnik ki; az ember képes volna hajós kapitánynak tartani őt.

Kalapja, melynek szörnyü karimája a' Quackerekének legnagyobbikával mérközhetik, egyik fölére van vágva; széles vállairól zöldfrakkja csak hogy le nem válik; félen álló mellénye 's nyilt inge miatt mejjét láthatni; bal lába jobb térdére vetve. Füsületlen parókája sem úgy áll, a' hogy állnia kellene, könnyen azt gondolná az ember, hogy valami türkölözésben ronthaták a' fodrász művét ennyire el. FigyeljeteK csak jól réa; ezen arczvonatokban a' szilárdság, 's erő jeleit kell keresnetek, 's ezen kevésbé nyilt homlokon, ezen izmos idegzetben azon titkos erő, azon merész akarat után kell nyomoznotok, melyek annyira parancsolnak az eseteknek, 's melyek annyira hatalmokban tartják a' britt országokat. Pofái pirosposzsgások, mint akármely parasztéi; a' nagyra vágyás nem halaványítá el még azokat. Fija mellette ül; 's midőn vagy egy szónok az ellenpártból őt ócsárlással halmozza el, megragadja az ifju kezét, hosszason tartja azt, 's hevesen szorítja-meg, mint ha mondaná: „lám mi a' nyilvános pályájunak sorsa! de még se féltsd apádat!“

Ha valami véleményt pártolnia kell; vagy vitát kezdenie, beszédei 's mozgásai éppen annyira különösök, mint csendes módja. Szerfelett népszerű lévén nem a' kellemre, csak a' meghatásra törekszik; a' legszokatlanabb, 's legképtelenebb kellemetlen testmozgások váltják egymást. 'S mind ezen csudás tagjártatás mellett is szónoksága elannyira hatalmas, hogy senkinek sem jut eszébe őt nevetségessé tenni csak akarni is. Teste meghajlik, feje megguggan, egész alkata mintegy megtörpül, karjait felemeli, majd hátra kulcsolja kezeit derekára, felegyenesedik, hátra veti fejét 's úgy néz ki mint egy gladiator. De egy percz alatt már minden más képpen van; kezeit nadrág

zsebeibe dugja, fejét elényújtja, 's kaczagásainak csudás vonásai, 's szemöldökeinek összeránczolás sa kétségben tartnak, ha valyon vig- vagy rettentő akar-e lenni? Gyakran ökleit rázva magosba emeli fel kezeit, mintha tíz irlandi öklözővel egyszerre akarna megküzdeni; majd lerántja fejéről szerencsétlen parókáját, mintha össze megöszse akarná azt szaggatni, utóbb megsímogatja, rendbe hozza, 's valódi atyáskodó gondossággal helyezi vissza. 1824ben midőn Irland függetlensége ügyében csaknem örjögő beszédet tartott, látám őt mikép tépte le nyakkötőjét, 's az egész ülés alatt a' gyűlés bámultára mezitlen nyakkal maradt. Őt uralja most amaz ország, hol a' convenientiának oly rendkívüli nagy befolyása van, hol az aristokratiai simáskodás divatoz, ama' honja az illendőség és méltóságnak — Anglia. És ezen férfit O'Connell.

Őt nevezhetni aljasnak, 's némely tekintetben tám kárhooztathatni is, de retteggetve azon pártoktól, melyeket megtámad, megtartja hatalmát; ő a' talentomos férfiak közt ritka tünemény. Mint szónok gyakran és szembeszökőleg hibázik, ő ijeszt ugyan, de módja sem ravevő, sem tetszetős nem. Egymásra tolduló gondolatjai miatt gyakran megszakasztja az elkezdettet, akkor megzavarodik erősségeiben, 's az egészet kellemetlen akadozással végzi bé. O'Connell szónoksága nem művészi, az mintegy ösztönből jött, Előadása szenvedélyes, de csendes pillanatiban meglepő 's kifárasztó örökös egy hangúsága. Más szónokok mindég készek, lord Stanley és Peel Róbert beszédjeiknek inkább uraik, ők a' hogy kezdik, úgy folytatják, az enthusiasmust ékességekkal, a' hevességet érthető tisztasággal, 's az érzelgést kellemmel vegyítik. A' mi irlandi szónokunk is, míg tűzbe nem jön, addig méltóságos. Csak oly kö-

rülményekben — midőn invectivákkal foly a' csa-
ta — szánandó, de mihelytt a' volkán lávájának
szabad folyamata van, akkor már teljes fényé-
ben áll. Ha szidalmak kezdenek a' ház egyik végé-
től a' másikig repülni, akkor a' sértésekben sen-
ki sem hatalmasabb, 's találósabb, mint ő. Bá-
mulatra méltó az ilyen zavarttságban, mindég uj
meg újabb csudálást gerjesztő gyalázó szókat tud
ő feltalálni. A' szokott „h a z u d s z“ kiáltását, rend-
kívül hathatóson rikoltja. Farka őt mindenben
egy talpig követi — így neveztetnek az őt pár-
toló irlandi háztagok, 's rokonai. Ilyenkor az al-
ház úgy nézki mintegy csoport verekedni akaró
részeg emberrel tömött korcsoma. A' mult év ju-
liusában a' papsági költség feletti kérdéssel fog-
lalkozott a' biztossági gyűlés. Shaw egy dublini
tag, a' protestansi vélemény szigorú védője, fej-
té ki nézeteit. De felemelkedék O'Connell: „Na
csak nézzétek“ kiálta „ezen embernek vallásos
vadságát! Szerinte a' vallás csak schillinggel 's
pence-vel bajlakodó valami!“

„Meghazudtolom a' tisztas tagot“ kiálta visz-
sza Shaw, ki éppen oly heves vala mint O'Con-
nell, de nem oly nagy befolyásu irlandi“ ezen-
nel vádolom őt — mondá — hogy ő azon vallást
eltiporni akarja, melynek oltalmára megesküött.“

Erre O'Connell egész dühös lett: „Rendre
szóllítlak téged“ kiálta „mert egy oly szónokot,
ki hazudni mér, rendre kell szóllítani.“

O'Connell a' kormányt pártolá, mely a' pap-
ság dolgában javitást kívánt. Az ellenpárt fel-
zajdult ellene; de ő keményen állt a' nélkül hogy
megrettent volna. „Eme' vallásos vadságot“ is-
métlé „a' köz undorodásnak tárgyául jelelem-ki.“

„Vadságom nem olyan mint azoké felelt Shaw,
— kik jelül halálfőt, 's alatt keresztbe tett eson-
tokat hordozgatnak.“

Ezen mondás az irlandi háborgó catholicusok zászlójára czélt.

„Vedd hát czímeredül“ rikoltá O'Connell egy böszült terehordozó hangján „a' borjuföt, 's a' számárállat.“

Ez nemtelen bosszú vala ugyan, de találós, mert szegény Shawnak a' feje igen vastag, az álla pedig igen hosszú, 's a' mellett O'Connell tagjártatása elannyira nevetteő volt, hogy a' házban közönséges kacaj harsant-meg, 's O'Connell társainak hurrah kiáltási közt, megint diadalommal ült-le, a' milyent ő minden nap nyer.

FŐHERCZEG (ERZHERZOG) CZÍM.

Ezen czímet kiváltképpen az ausztriai császári ház hercegei viselik. Már IV. Rudólf ausztriai főherczegnek nevezte magát, mindazonáltal e' czím csak I. Maximilian alatt hozatott bé közönségesen. A' császári ház hercegein kívül, az az, a' mindenik uralkodó császár fíjain és testvérein és azoknak maradékain kívül a' toscaniai 's modenai herczegi oldallineaknak is vagyon jusok főherczegi czímet viselni. A' császárnak valamint mindenik főherczegnek leányai is hasonlólag főherczegnők (Erzherzoginnen), mindazonáltal e' czím — hanem ha férjeik is főherczegek — gyermekeikre örökségül nem száll.

BÁMULÁSRA MÉLTÓ FELELET.

Bonaparténak, olaszországi első táborozása után, egy katona békétlen ábrázattal mutogatá egészen elviselt öltözetét, melynek rongyai csak alig alig takarák bé őtet, 's nem igen rejtegett rossz kedvvel új öltözetet kért tőle. „Új öltözetet?“ felelt a' generál. „Ugyan mit gondolsz, hiszem úgy nem látnák aztán sebeidet!“